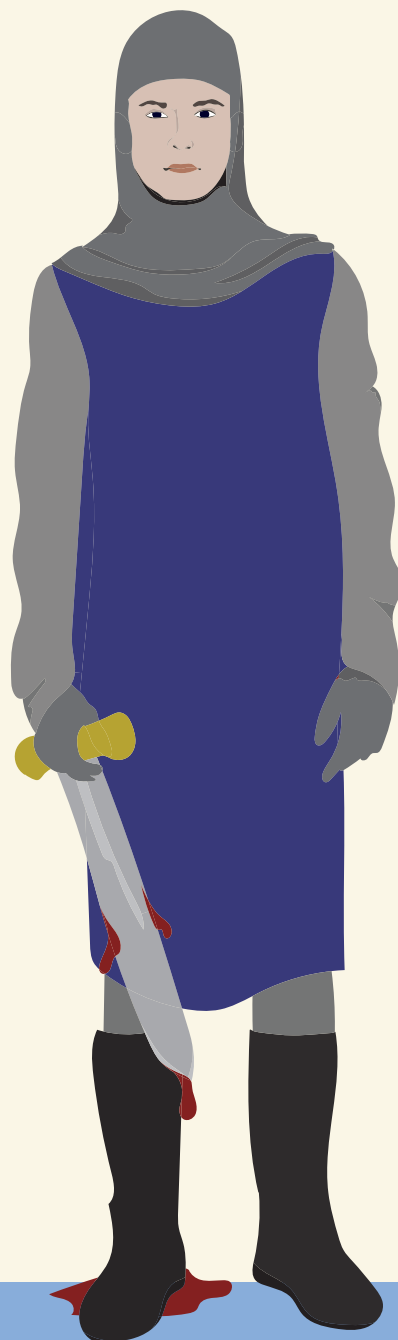

LÆR OM DEN DANSKE LITTERATURKANON FOLKEVISER

ELEVHÆFTE

Tekst & illustrationer © DanskTip.dk

FOLKEVISER

Nu skal du læse og lære om folkeviser.
Imens du læser, skal du løse opgaver, så find dit penalhus frem.

Folkeviser er sange, som blev sunget i Danmark og mange andre lande for mange år siden. Især i middelalderen var folkeviserne populære. Dengang var der hverken fjernsyn, youtubere eller telefoner, som man kunne underholde sig med at se. I stedet havde man folkeviserne. Folkeviserne blev sunget som underholdning, når der var fest. Det var både hos de rige og de fattige, man sang viserne. Folkeviserne var ikke skrevet ned, og folk, der sang dem, kunne derfor folkeviserne udenad. De har altid en helt bestemt form og er en slags digte med korte strofer og et omkvæd, som bliver gentaget igen og igen igennem visen. På den måde var folkeviserne nemlig nemmere at huske, når de skulle synges. Gæsterne dansede til folkevisen, og alle kunne synge med på omkvædet. Flere hundrede år senere blev folkeviserne skrevet ned, og nu er de nogle af de ældste historier, vi har i Danmark.

Folkeviserne blev brugt til at underholde folk, men de kunne også bruges til at lære, hvordan man skulle opføre sig, og hvad der var rigtigt og forkert at gøre. Mange af folkeviserne handler nemlig om kærlighed, ære, skæbne, slægt, magi og hævn og om nogen, som kommer galt af sted, fordi de har opført sig forkert.

OPGAVE 1:

Svar på, om udsagnet om folkeviser er sandt eller falsk?

sandt falsk

	sandt	falsk
Folkeviserne var skrevet ned, så alle kunne synge med.		
Folkeviserne blev sunget som underholdning.		
Folkeviserne var især populære i bronzealderen.		
Folkeviserne handlede om sømænd, vikinger og opdagelsesrejsende.		
Omkvædet i folkeviserne gjorde det nemmere at huske dem.		

De mest kendte typer af folkeviser er **ridderviser** og **trylleviser**.

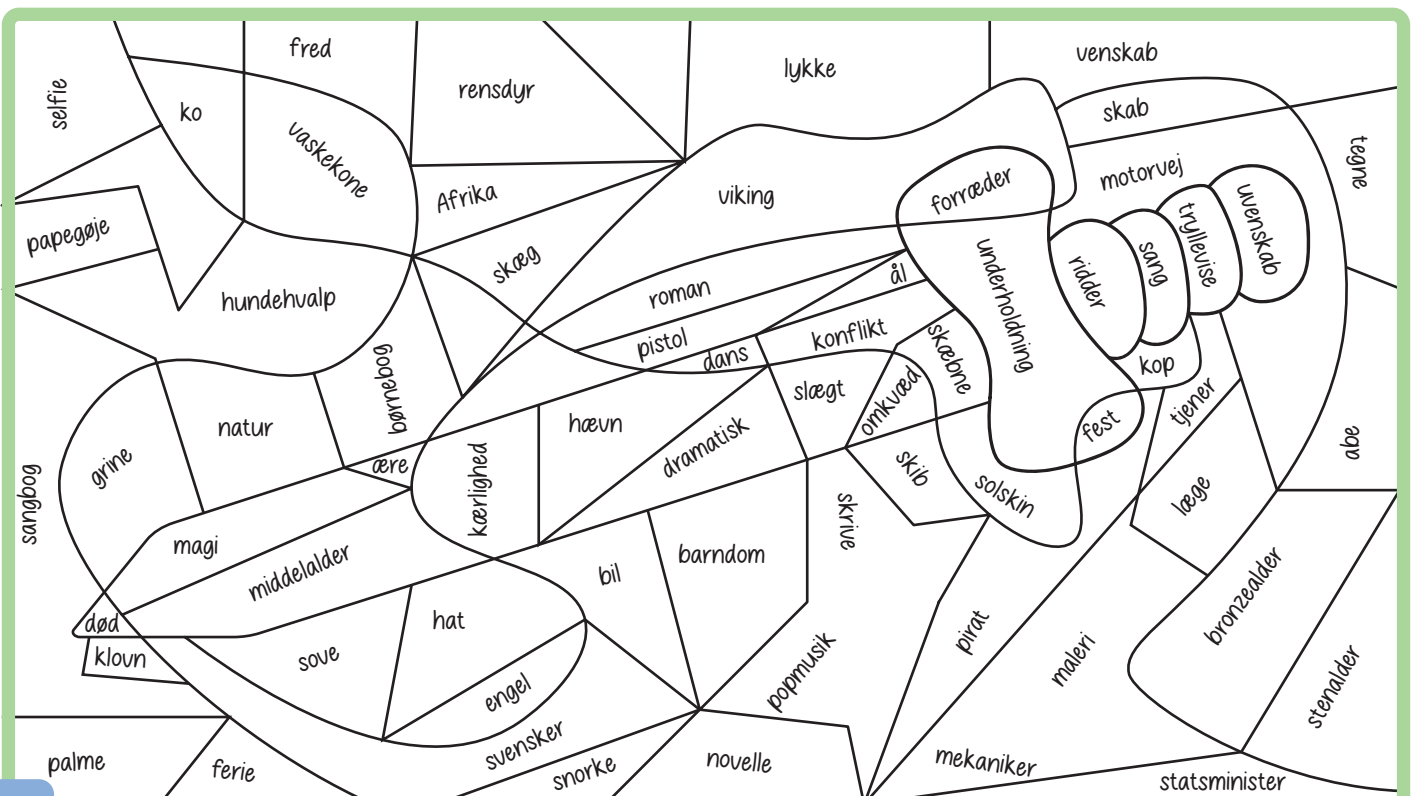
Ridderviserne handler om riddere og om slægt. En slægt er en stor familie med både dem, der lever nu, og dem, der levede for længe siden. En slægt er både dig selv, dine forældre, fætre, kusiner, onkler, tanter, oldeforældre og tip-tip-tipoldeforældre – alle, der er og har været i familien. Ridderviserne handler tit om uvenskab og ballade i slægten og om, at nogen hævner sig.

Trylleviserne handler om overnaturlige væsner og magi. Det kan være trolde og elvere. I trylleviserne lokker de overnaturlige væsner menneskerne til at gøre noget, som er dumt og farligt, og de kan ende med at dø af det.

Mange folkeviser er ret dramatiske og drabelige. Der er mange konflikter og personerne i viserne slår hinanden ihjel som hævn eller dør, fordi de er blevet lokket af overnaturlige væsner. På den måde var folkeviserne også en slags advarsel om, hvordan man skulle eller ikke skulle opføre sig. For eksempel at man ikke skulle være en forræder, for hvis man gik imod sin slægt, kunne man blive slået ihjel.

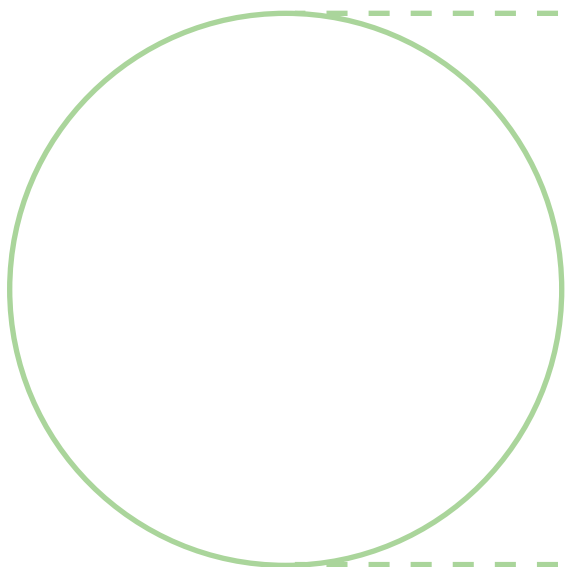
OPGAVE 2:

Farvelæg de ord, som passer på det, du indtil videre har læst om folkeviser.

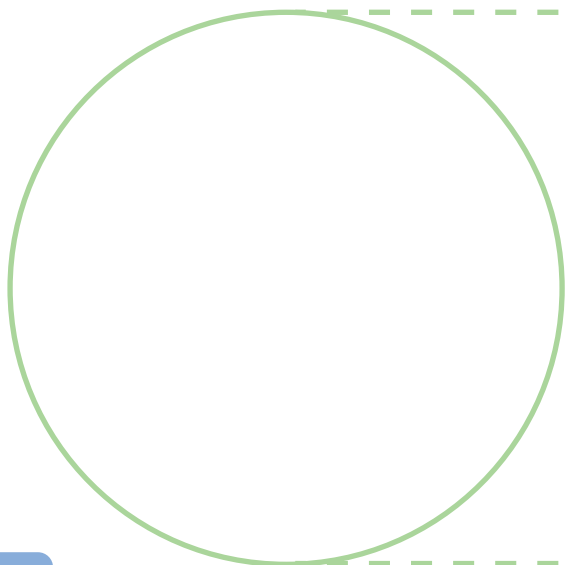
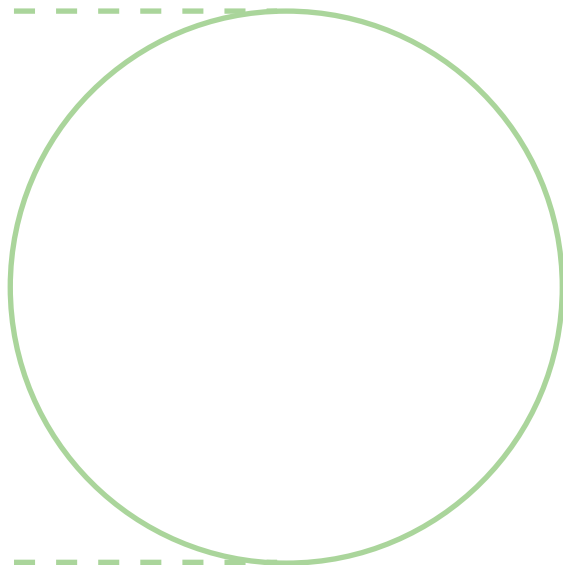
OPGAVE 3:

I trylleviserne var der overnaturlige væsner. Læs beskrivelserne af nogle af de overnaturlige væsner, du kan finde i trylleviserne. Når du har læst en beskrivelse, skal du tegne, hvordan du forestiller dig, at de ser ud.

Elverfolk: Mystiske væsner, der bor i skoven eller i høje. Tit ligner de smukke piger med blond hår og er klædt i lyst tøj. De kunne fortrylle og lokke mennesker i døden.

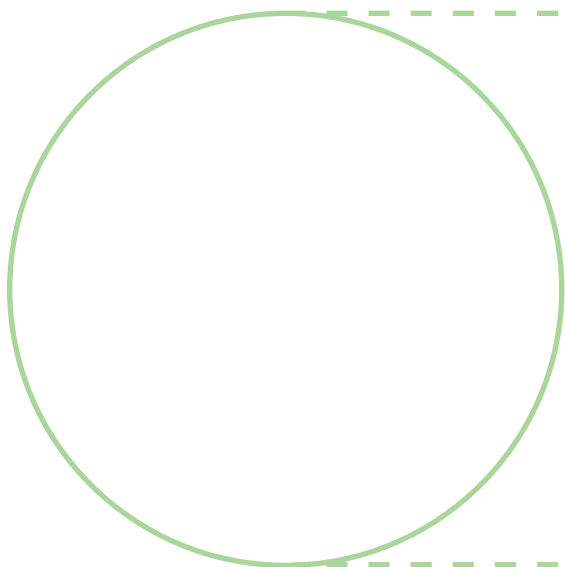
Nøggen: Et væsen, der lever i vand i åer, søer og elve. I Danmark bliver han også kaldt for "Åmanden". Han kan udgive sig for at være en hofadelsmand eller ligne et dyr med fire ben. Han lokker mennesket til sig ved at spille smukt på sit instrument. Når han har lokket mennesket til vandet, så drukner han det.

Trolde: Væsner, som bor i naturen. Især i skove og høje. De kan være både store og små. De er hæslige og stærke. De er farlige for mennesker, fordi de lokker mennesker til at gøre dem onde tjenester. De lokker dem tit ved at love dem stor rigdom til gengæld.

OPGAVE 4:

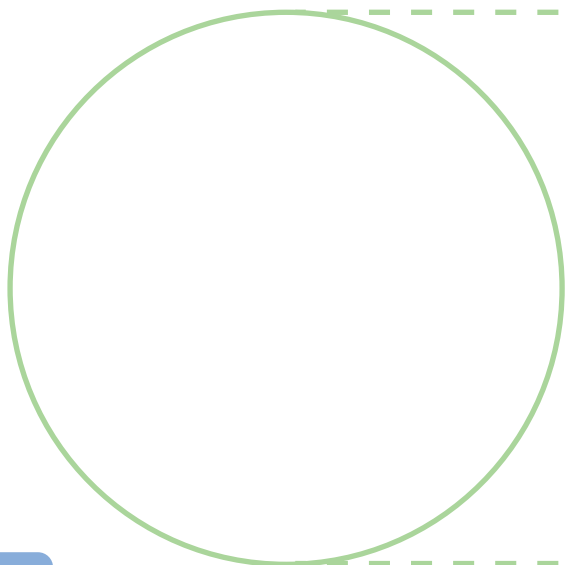
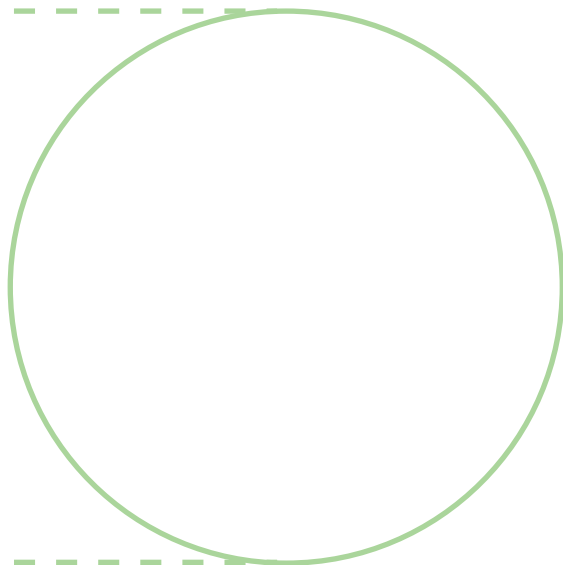
I ridderviserne fortælles om adlens liv. Adlen var de fine folk. Læs beskrivelserne af nogle af de adelige personer du kan finde i ridderviserne. Når du har læst en beskrivelse, skal du tegne, hvordan du forestiller dig, at de ser ud.

Ungmø: En ung mø er en ugift, ung kvinde. I ridderviserne var det ofte en adelsfrøken. Det er en ugift, ung kvinde fra en rig familie.

Ridder: En ridder en kriger, som ridder på en hest i kamp. En ridder tjente kongen eller en storfyrste.

Han var klædt i en rustning. En rustning er en slags dragt, som i middelalderen var lavet af jern..

Forræder: En forræder var en person, der svigtede slægten. Det kunne være ved at slå nogen i sin egen familie ihjel eller ved at love noget, som personen ikke kunne holde. Forræderne var ofte personer fra en rig og vigtig slægt.

I 1800-tallet blev folkeviserne populære igen, fordi man dengang godt kunne lide alt det, der handlede om Danmark i gamle dage. H.C. Andersen var også inspireret af folkeviserne, da han skrev om “Agnete og havmanden” og “Den lille havfrue”. Alle folkeviserne blev samlet i en bog af Svend Grundtvig i 1853.

I dag er der samlet endnu flere folkeviser. Der er over 500 danske folkeviser, og tilsammen fylder de hele 12 bøger. Folkeviserne er noget af det allerførste litteratur, vi har i Danmark. I dag kan vi bruge dem til at lære om Danmark i gamle dage. De viser os, hvad man i middelalderen syntes var vigtigt, og hvad der var rigtigt og forkert.

OPGAVE 5:

Sæt kryds ved det rigtige svar.

Hvor mange bøger fylder alle de danske folkeviser tilsammen?

- ☐ 16
- ☐ 8
- ☐ 12
- ☐ 500

Hvad kan man bruge folkeviserne til i dag?

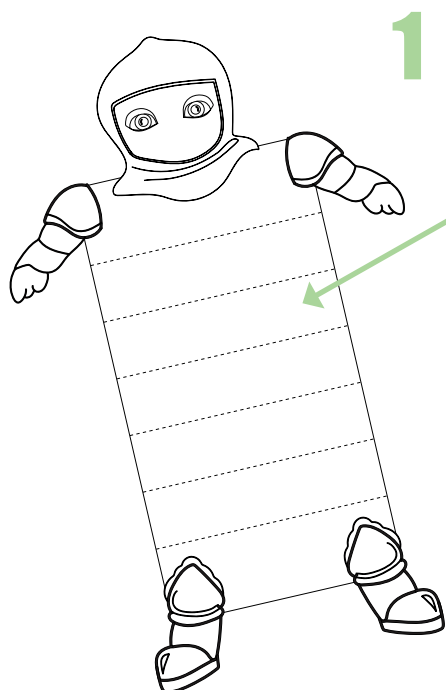
- ☐ Til at tænde bål.
- ☐ Til at lære om middelalderen.
- ☐ Til at få viden om, hvordan man ungår trolde.
- ☐ Til at lære om slægtshistorie.

Hvem startede med at samle alle folkeviserne i én bog?

- ☐ N.F.S. Grundtvig
- ☐ H.C. Andersen
- ☐ Nøkken
- ☐ Svend Grundtvig

OPGAVE 6:

Lav en folkevise-ridder. Læs herunder, hvordan du laver den.
Skabelonen til folkevise-ridderen finder du på side 8.

1

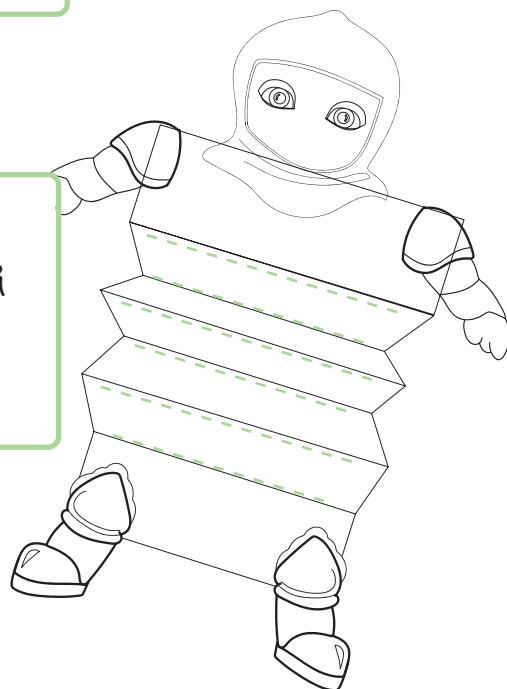
Skriv ord der passer på
genren folkevise. Du skal
skrive ordene i "maven" på
ridderen (i boksene med
stiplede linjer).

Klip hele skabelonen ud.
Tegn ridderen færdig og
farvelæg den.

2

3

Fold langs hver stiplede
linje i ridderens mave, så
den bliver ligesom
en harmonika.

4

Hæng jeres riddere,
som har maverne fulde af folkeviser,
op i klassen.

